

1

ARCHEOLOGIE

1.1 Beoordelingskader en aanpak inrichtingsvarianten

Wettelijk en beleidskader

Met het afsluiten van het Verdrag van Valetta (Malta, 1992) is een Europees kader vastgesteld voor het beschermen en behouden van archeologisch erfgoed. Belangrijkste onderdelen van het verdrag zijn het principe behoud *in situ* (dat wil zeggen op de plaats) en indien dat niet mogelijk is dat de verstoorder aansprakelijk is voor kosten die noodzakelijk zijn voor een wetenschappelijk verantwoorde wijze van onderzoek en berging (behoud *ex situ*). De bescherming van archeologische waarden is in Nederland vastgelegd in de Monumentenwet 1988 en de Wet archeologische monumentenzorg 2007. Vanaf 2016 is de bestaande nationale wet- en regelgeving met betrekking tot alle aspecten van het culturele erfgoed (waaronder ook archeologie) samengebracht worden in een koepelwet als onderdeel van de Omgevingswet: de Erfgoedwet 2016. In deze samenvoeging worden alle aspecten van de huidige regelingen en beschermingsniveaus van de bestaande regelingen gehandhaafd. Daar waar mogelijk worden ook particuliere organisaties ingezet bij het behoud van cultureel erfgoed. Daarnaast zijn alle internationale verplichtingen die Nederland op het gebied van cultureel erfgoed is aangegaan (w.o. het UNESCO Werelderfgoedverdrag 1972, geratificeerd in 1992 en de Uitvoeringswet UNESCO-verdrag 1970) hierin verwerkt.

Kern van de Erfgoedwet is dat de verantwoordelijkheid voor het beschermen van het archeologisch erfgoed bij de gemeente is neergelegd, met uitzondering van ontgrondingsvergunningen, MER-plichtige ingrepen en bodemsaneringen (provincie) en enkele andere situaties waarin het Rijk of Rijkswaterstaat (bijv. Tracéwet) als bevoegd gezag optreedt. Gemeentes treden op als bevoegde overheid inzake archeologie. De archeologische rijksmonumenten blijven onder verantwoordelijkheid vallen van het Ministerie van OCW en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE). Het verstoren of beschadigen van deze archeologische monumenten is niet toegestaan zonder een omgevingsvergunning, waarbij de RCE als deskundige wordt ingeschakeld.

Gemeenten hebben voor de uitvoering van het archeologiebeleid doorgaans de beschikking over een archeologische beleidsnota, erfgoednota en/of een archeologische beleidsadvieskaart. De bescherming van archeologische waarden is tevens vastgelegd in bestemmingsplannen door middel van een stelsel van dubbelbestemmingen Waarde – Archeologie.

Voor de uitvoering van archeologisch onderzoek in het kader van de Erfgoedwet is de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA) van toepassing. De KNA wordt onderhouden door het Centraal College van Deskundigen Archeologie (CCvD). De KNA bevat richtlijnen voor het uitvoeren van specifieke archeologische werkzaamheden (protocollen) en stelt eisen aan de uitvoerende personen (geregistreerd actorschap) en organisaties (door middel van certificering BRL4000). De momenteel vigerende versie (4.1) wordt herzien.

De provincie is, met uitzondering van die gemeenten met een eigen opgravingsvergunning en archeologisch depot, eigenaar van het archeologisch vondstmateriaal afkomstig uit archeologisch onderzoek. Hiervoor is een provinciaal depot voor bodemvondsten ingericht.

Na invoering van de Omgevingswet zal de Erfgoedwet hiervan deel uitmaken. Behoudens enkele uitzonderingen geldt dat de duiding van erfgoed is geregeld in de Erfgoedwet en de omgang met erfgoed in de Omgevingswet. De Omgevingswet regelt in de toekomst onder meer:

- vergunningen voor het wijzigen van rijksmonumenten;
- het rekening houden met cultureel erfgoed bij het maken van ruimtelijke plannen, waaronder de omgang met (verwachte) archeologische waarden;
- de bescherming van stads- en dorpsgezichten.

Beoordelingskader

Het beoordelingskader voor het thema archeologie bestaat uit het op de concrete situatie toepassen van relevante informatie over de landschappelijke situatie en ontwikkeling daarvan gecombineerd met bekende archeologische waarden en resultaten uit eerder uitgevoerde archeologische onderzoeken. Daarbij vormen ook gemeentelijke beleidsdocumenten met betrekking tot archeologische waarden onderdeel van het beoordelingskader.

Tabel 1.1 Beoordelingswijze inrichtingsvarianten voor het thema archeologie

Landschap en cultuurhistorie	Archeologische waarden	Kwalitatief: invloed op bekende en te verwachten archeologische waarden
------------------------------	------------------------	---

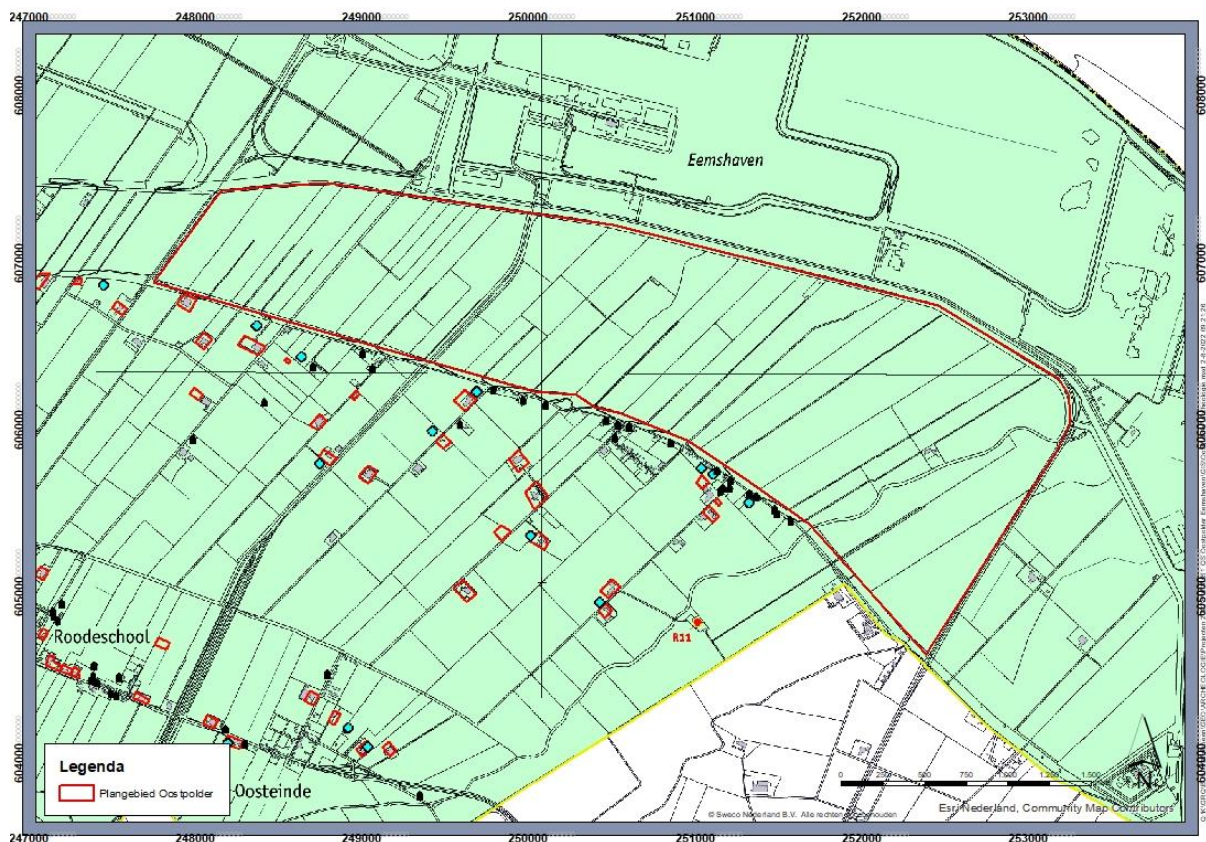
1.2 Referentiesituatie

De referentiesituatie is de huidige situatie in het plan- en studiegebied met autonome ontwikkelingen. Autonome ontwikkelingen zijn die plannen in het plangebied die met grote zekerheid plaatsvinden, ook al gaat de geplande activiteit niet door. Het gaat daarbij om ontwikkelingen waarover reeds besluitvorming heeft plaatsgevonden of waarover besluitvorming in voorbereiding is, die zonder de voorgenomen activiteit ook zou plaatsvinden. De beschrijving van de referentiesituatie dient als basis voor de uitwerking van de voorgenomen activiteit en als referentiekader voor de beschrijving van de effecten van de voorgenomen activiteit.

1.2.1 Huidige situatie

Gemeentelijk beleid archeologie

Het plangebied ligt op de gemeentelijke verwachtings- en beleidsadvieskaart van de voormalige gemeente Eemsmond (thans deel van de gemeente Het Hogeland) in een zone met een lage archeologische verwachting (zie Afbeelding 1). Het advies hierbij geldt dat geen archeologisch onderzoek noodzakelijk bij bodemingrepen.

Afbeelding 1. Uitsnede archeologische verwachtings- en beleidsadvieskaart gemeente Eemsmond (thans gemeente Het Hogeland) met verwachtingswaarde groen = lage verwachting (bron: RAAP-rapport 1732)

Bekende archeologische waarden

Binnen het plangebied en in een straal van circa 500 m daaromheen liggen op de Archeologische Monumentenkaart (AMK) geen archeologische monumenten.

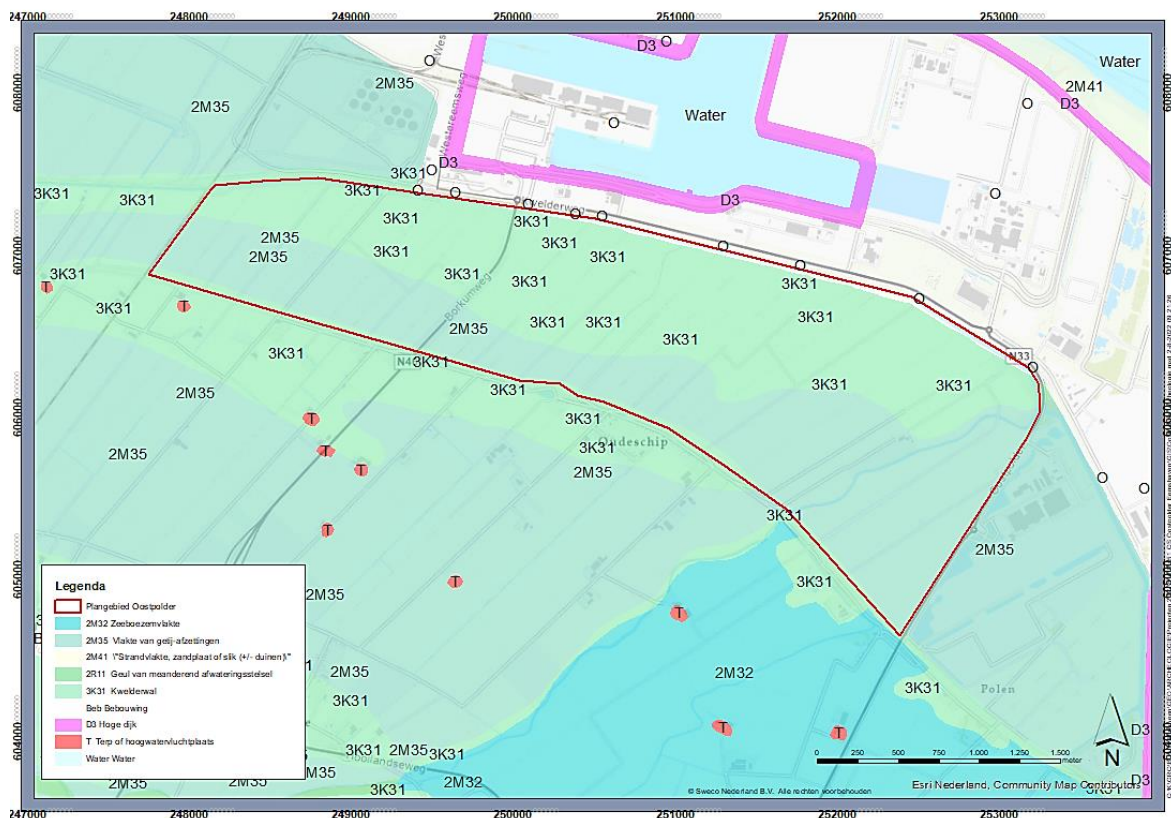
Binnen het plangebied en in een straal van circa 500 m daaromheen liggen volgens het Archeologisch Informatiesysteem (Archis) geen archeologische vondstmeldingen.

Verwachte archeologische waarden

Voor het vaststellen van de gespecificeerde archeologische verwachting voor het plangebied is kort de landschappelijke ontwikkeling en huidige situatie geschetst. Op basis daarvan kan nader worden bepaald welke verwachting het plangebied heeft ten aanzien van het aantreffen van archeologische waarden bij bodemingrepen.

Geomorfologie

Het plangebied ligt volgens de Geomorfologische kaart (zie Afbeelding 2) in het noordelijke gedeelte in een kwelderwalggebied (code 3K31), flauwe terreinverheffingen ontstaan door bij springtij en stormvloedoverspoelde met vegetatie bedekte zandplaten. Hierbij wordt slib en zand opgevangen en ontstaan relatief hogere delen in het landschap. Langs de zuidkant ligt het plangebied in een vlakte van getij-afzettingen (eenheid 2M35), bestaande uit vrij vlakke tot zeer vlakke gebieden waarin afzettingen onder getij-invloed zijn afgezet en die voornamelijk bestaan uit jonge zeeklei.

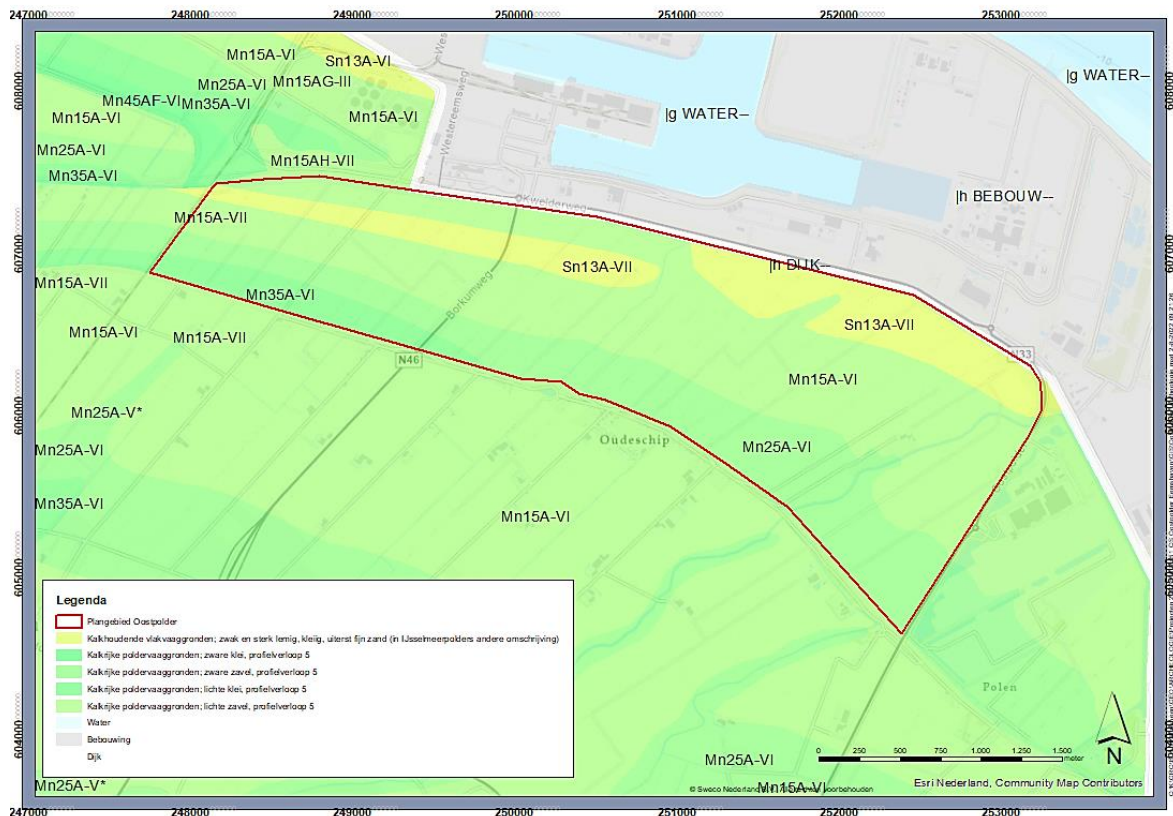

Afbeelding 2. Geomorfologische kaart van Nederland, schaal 1:50.000 (bron: Alterra.nl)

Bodem

De bodems in het plangebied worden op de Bodemkaart (Stiboka, 1987) getypeerd als kalkrijke poldervaaggronden van zware zavel of lichte klei (typen Mn15A, Mn25A en MN35A, zie Afbeelding 3). De poldervaaggronden zijn zeekleigronden die zijn afgezet in een zout milieu. Na de sedimentatie zijn tal van processen opgetreden, waardoor een slappe, nauwelijks begaanbare ondergrond ontstond. Het profiel is vrij homogeen, maar wordt naar beneden over het algemeen lichter van textuur. Langs de noordzijde van het plangebied liggen plaatselijk vlakvaaggronden (kalkhoudende bijzondere lutumhoudende, zwak en sterk lemige

gronden; code Sn13A). Deze vlakvaaggronden kenmerken zich als overgang tussen lichte zavel en zand, sterk verwant aan zeer lichte zavelen. De grondwatertrap varieert van VI tot VII.

Afb. 3. Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000 (bron: Alterra.nl)

Archeologische onderzoeken

Archeologische bureauonderzoeken voor diverse kabeltracés in de nabije omgeving van het plangebied, zoals geregistreerd in Archis, hebben geen archeologische vindplaatsen vastgesteld. In deze uitgevoerde onderzoeken is de archeologische verwachting als laag vastgesteld en is geen nader onderzoek geadviseerd.

Gespecificeerde archeologische verwachting

Op basis van de geomorfologische en bodemkundige gegevens en vondstmeldingen en onderzoek in vergelijkbare geologische condities in de omgeving kan worden gesteld dat voor het plangebied een lage archeologische verwachting geldt.

1.2.2 Autonome ontwikkelingen

Voor wat betreft mogelijk aanwezige archeologische waarden geldt dat er geen autonome ontwikkelingen zijn.

1.3 Effectbeoordeling en conclusies inrichtingsvarianten

In deze paragraaf worden de effecten op archeologie beoordeeld aan de hand van het onderstaande toetsingscriterium.

Landschap en cultuurhistorie	Archeologische waarden	Kwalitatief: invloed op bekende en te verwachten archeologische waarden
------------------------------	------------------------	---

1.3.1 Basisinrichtingsvariant

Bij realisatie van de basisinrichtingsvariant (zoals beschreven in par. 15.2.2. van dit MER) worden in een groot deel van het plangebied bodemingrepen uitgevoerd. De locaties, dieptes en kenmerken van deze bodemingrepen zijn in dit stadium nog niet bekend. Voor de effecten op archeologie wordt er vooralsnog vanuit gegaan dat dat er bodemingrepen plaatsvinden in gehele plangebied van 600 ha.

Op basis van de landschappelijke ontwikkeling en de bekende archeologische waarden in de omgeving is de archeologische verwachting voor het plangebied gesteld op laag. Een lage archeologische verwachting betekent niet per se dat archeologische waarden afwezig zijn; er geldt een lage trefkans bij bodemingrepen. Tevens is de opsporingskans laag.

Voor het plangebied blijft de wettelijke plicht van kracht op het melden van archeologische toevalsvondsten (artikel 5.10 van de Erfgoedwet). Melding van toevalsvondsten kan gedaan bij de bevoegde overheid en/of de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) d.m.v. een digitaal meldingsformulier.¹ Eventuele behoudenswaardige vondsten worden na onderzoek overgedragen aan het provinciaal archeologisch depot.²

Conclusie

Vanwege het ontbreken van bekende archeologische monumenten en vondsten in het plangebied is er een neutraal effect op archeologische waarden. Hoewel het plangebied een lage archeologische verwachting heeft op het aantreffen van nog onbekende archeologische waarden, kunnen deze wel aanwezig zijn. Om die reden kunnen bodemingrepen een negatief effect hebben op mogelijk aanwezige archeologische waarden.

1.3.2 Ruimtelijke varianten

Naar aanleiding van het advies van de cie m.e.r. zijn drie ruimtelijke varianten ontwikkeld. Deze varianten zijn beschreven in par. 15.2.2 van het MER-hoofdrapport. In alle varianten wordt het noordelijke deel van het bedrijventerrein geïntensiveerd, en wordt elders geëxtensiverd. De locatie van het extensiveren verschilt per variant.

In de drie varianten wordt het bedrijventerrein iets compacter ontwikkeld. Hierdoor is het gebied waar bodemingrepen plaatsvinden iets beperkter dan in de basisinrichtingsvariant. De ligging van het gebied waar mogelijk geen bodemingrepen nodig zijn varieert: in variant 1 ligt dit aan de zuidzijde van het plangebied, in variant 2 aan de oostzijde en in variant 3 aan de westzijde. Het gehele plangebied kent echter een lage archeologische verwachtingswaarde en in het plangebied is geen sprake van bekende archeologische waarden. Wel zal door de beperkte verkleining van het gebied met bodemingrepen de kans op het onverwacht aantreffen van archeologische resten iets kleiner zijn dan in de basisinrichtingsvariant.

Conclusie

De effecten van de ruimtelijke varianten 1, 2 en 3 zijn nagenoeg gelijk aan de effecten van basisinrichtingsvariant. De effectbeoordeling van de 3 ruimtelijke varianten is daarom ook gelijk aan de effectbeoordeling van de basisinrichtingsvariant (0/-).

¹ <https://formulier.cultureelerfgoed.nl/archis/vondstmeldingsformulier>.

² In dit geval het Noordelijk Archeologisch Depot te Nuis

1.3.3 Samenvatting effectbeoordeling en conclusies

Tabel 1.2 effectenbeoordeling van de varianten

criterium	Basisrichtingsvariant 1	Ruimtelijke variant 1	Ruimtelijke variant 2	Ruimtelijke variant 3
Archeologische waarden	0/-	0/-	0/-	0/-

1.4 Mitigatie en compensatie

1.4.1 Mitigerende maatregelen

Er zijn geen mitigerende maatregelen.

1.4.2 Compenserende maatregelen

Er zijn geen compenserende maatregelen.